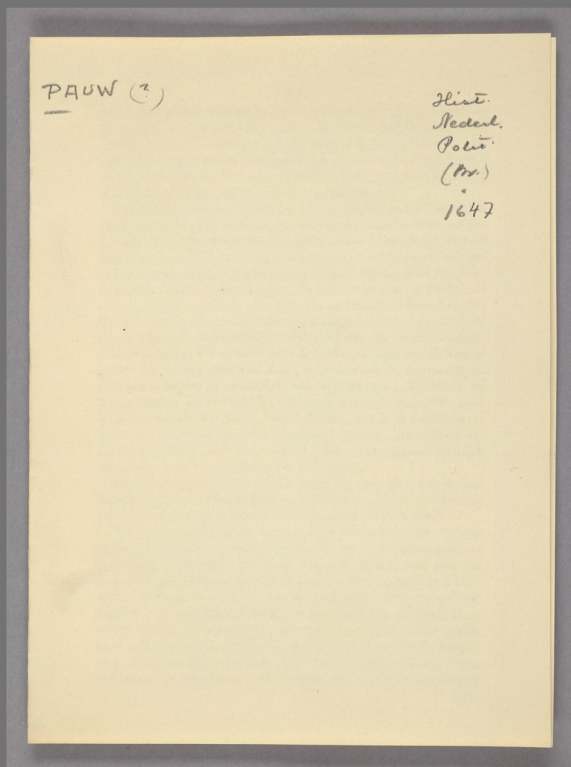

Pauw, Adriaan

Observationen op de brief van A. de Bruyn, plenipotentiaris ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1647

Tillkomstår 1647

Digitaliserad år 2019

PAUW (3)

Hist.
Nederl.
Polit.
(M.)
1647

Pan

Pauw, d. ?
 wy verseeckerder ende eerlijcker Vredekonnen krijghen, als tegenwoordigh, wy zijn van ander opinie. Is dat eene inobfervantie van't Tractaet? Is by de Tractaten oyt gedroomt, ick swijge beloofst, dat, *onse opinien in alles moeten onderdanich ende dependent sijn van de Fransch opinien?* Hebben wy dan niet meer *libera vota*, gheen vrye Stem? wat *Phaaronische slaverry* wil men ons op-dringhen?

De Fransche hebben d'Ambassadeurs van desen Staet tot Parijs oock laten aenseggen; dat, *de Koninginne verwondert was vvaerom onse Regeeringe verwoeygerde haer te verbinden een bonne forme: segghende die Notariale Spreucke, qui a en vie de bien payer, ne refusera pas de s'obliger en bonne forme.* Seecker Edelman, in een Zijde-winckel, koft verscheyde Stoffen, sonder eens te dingen: De knecht hem in't oor seggende dattet te dier was, ende dat hy met dingen veel soude af-slaen, swijght, sey d'Edelman, ick dencker niet met al van te betalen. Luy die mildt zijn in't beloven (ghelijck de Fransche willen zijn) voldoen minst; alsoo is men hier verwondert over de verwonderingh van de Koninginne; *om dat men geern vuil doen, vvat men beloofst; daerom difficulteert men in dinghen die ondoenlijck, ende ruijneux zijn.* Men heeft nu d'experientie; dat de Fransche self quade observateurs zijnde, noch altijd die blame werpen op haer Vrienden; dat sy de Tractaten teghen den sin, meeninge, ende ooghermerck duyden, ende eene onversadelijke ambitie ende bloedt-dorft hebben: daerom wil men sich niet fleecken in een gat, of siender eerst deur.

Desey weynighe regulen Schrift, zijn ghenoech oock om te wederleggen de gheheele *Philippique* Memorie van den 4. Martij: Hebbende twee Leden; als zijnde eensdeels Reel, anderdeels Personneel.

Wat het Reel, ofte saecke aengaet, is de gheheele questie: *Of wy ghebonden sijn oneyndtlijck ende ongelimiteert, aen de Interesten ende onversadelijke Satisfactien, niet alleen van de Franschen, maer oock van hare Geallieerden; die soo veel als de Fransche, meer avantage by d'Oorlogh, als by Vrede verwachten, ende daerom baerblijckelijck gheen Vrede begeeren?* Geen onpartijdich Patriot, geen Christen, ja, gheen Heyden of Turck, die maer niet als eene generale kennis van de questie heeft, sal oordeelen anders als *negativé*. Hoe veel meer sullen voor de *negative* zijn, alle onse ghetrouwe Regenten, die aen d'eene zijde weten de gelegentheyt van de inwendige noot; ende aen d'ander

[26.]

zijde sien d'uytwendige hoogh-schadelijcke deffinen vande Fransche, die nu seecker al te plomp en tastelijck in't werck stellen watselangh in de sin hebben gehad: namelijk, om alle de Nederlanden te hechten aen haer Croone: (leest doch de Historie van *Meteren* op de geschiedenis van de Fransche Furie) ende tot dien eynde het Tractaet van 1635 hebben gheexercitiseert. Ende siende dat wy het beginnen te mercken, nu komen op een noyt (van Vrienden) ghehoorde maniere, ende soecken seditie, oproer, divisie, twist, ende tweedracht, in ende tusschen de Provintien te maken; want, waer toe dienen anders in de ghemelde Memorie, die fameuse ende oproerige Verhalen, om verdacht, ja criminel te maecten niet so seer de persoonen vande Heeren Plenipotentiarisen, als wel de gheheele Regeeringh van de Vereenighde Provintien? Die van Hollant, als naest by der handt ende *in loco* zijnde, oock om die reden de meeste ervarentheyt ende kennisse hebbende, hebben't alreede den seften ende 19 Febr. rondelijck verklaert, dat de Heeren Plenipotentiarij hebben volkomentlijck wel ghedaen, de selve bedanckende: alle d'andere hebben't oock *tacite* ghedaen: immers, niemandt heeft het ghedesavoeyert.

Hebben niet alle Provintien eendrachtelijck haer ghelast om sonder eenighe mediatie, self *teste à teste*, met de Spaensche van Vrede te handelen? hebben sy niet last ghehad, by absentie van eenighe, met de presente te handelen? hoe soude dat moghelijck zijn sonder in Conferentie ende ter spraeck te komen?

Of die Conferentie is geschiet met compleet of een minder getal, dat is indifferent: ende in alle geval, roert den Franschen niet; sy hebben haer last ende Instructie niet ghehad van Vranckrijck, maer van desen Staet; die hebbense voldaan, ende haer *Fines mandati* exactelijck geobserveert, leestet Advijs van den 19 Februarij. 't Welck de Fransche by 't overgheven van gemelde Memorie van den 4 Martij alreede hadden ghelesen, ende wisten wel dat de teekeningh ende t'adjustement was in alles gheprobeert. Soo dat sy deur dese personeele invectiven niet raecten die persoonen van de Gecommitteerde, maer van de Committenten, dat is, de Regeeringh self.

Alles by-brenghende om die odieux te maken by de Gemeente; als of de geheele Regeeringe, alle goede Overheden, Sijn H^t. Edele, Steden, Magistraten, ende Vroedschappen, waren ontrouw ende erger, &c. waerom

[27.]

waerom doch ? om datse geen Vrede hadden, die haer in alle manieren noodigh is; ende diese konnen tegenwoordich hebben *eerlijck ende verseeckert*: keert alles om en wederom, bedenct, besiet, betracht alles wat by de Fransche bygebracht wert: de genegentheyt tot de Vrede is 'teenigste argument daer mede sy desen Staet, desselvs getrouwe Regenten ende Ingefetenen, d'opgemelde *atroce* betichtingen willen opdringen.

Hebben so eerlijcke ende getrouwe Regenten verdient op sulcken ongehoorden maniere in haer ghesicht, in haer Jurisdictie ende Provincie getraecteert te werden ? hebben se dat verdient aen Vranckrijck ? is dat de danck van den Koningh grooter en glorieuser gemaect te hebben, als oyt was eenigh van sijn Prædeceffeurs ? Met recht mochten de Fransche kortst te voren schempen op de Wetten, Magistraten, ende forme van Regeeringh, die dese stoutigheyt in haer toe-laet, ende deur de vingher siet.

Peckin, in sijn Propositie, heeft niet als civilijck, sonder smaect of injurie gesproken: watte bejegeningh hem te Delft geschiede, is wel bekend. Ende daer en boven hebben onse Wapenen aen *Peckin* Meeſter, ende sijne Onderdanen, soodanigen afbreuck ghedaen, dat sy met recht nu moghen uytroepen ;

■ *Satis jam pridem sanguine nostro Laomedontææ luimus perjuriam Troia.*

De Fransche ter contrarie, welcker Koningh soo onuytsprekelijcke dienſten van ons ontfanghen heeft, ontsien haer niet met seer schandelijcke, fameuse, ende oproerighe Schriften, onse Regeeringh, ende der selver getrouwe Ambassadeurs, in 't aensicht te spuwen.

De Memorie begint mettet *envoy* van *Ph. le Roy*; seyt, dat die een Pasport hadde alleen om sijn particuliere *affaires*; ende 't selve Pasport misbruyckt heeft tot publijcke; namelijk, tot de gedane Propositie ende communicatie van 't *VV aerachtich Verhael*. Dat hy Pasport heeft oock tot *publijcque affaires*, is soo notoir ende openbaer waerachtigh, als het Fransch gheschrift sijn aenvangh maeckt met *onwaerheyt*.

By expresse Resolutie van den 15 Octob. is hem by haer Ho: Mo: dat Pasport om *publijcque affaires* toegeſtaen: Hy is noch in 't Landt, ende sal niemant weygheren *viſe* van 't selve, die daer in sullen met haer ooghen sien, hoe onbeschaemdelijck ende ongheluckigh het Fransch gheschrift sijn *exordium* maeckt.

Als men alle Cajolleries, Discoursen, Brieven, Publicatien, mencees,

ende wat de Fransche meer van de *Bruyn* soo hoogh doen klincken, sal willen examineren; men sal bevinden, dattet alles smaect na eene groote begeerte ende verlangen van Vrede. Dat noemen de Fransche, *seditieux, quade desseings, Spaensch, vyandlijck*; dattet alles streckt om dese Staet van Vranckrijck te separeren. Spreecken veel van *secrete Consultatten by d' onse, ende de Spaensche, gehouden, om te doen stuysen het desseing ende Negotiatie van de Heer Fransche Ambassadeur alhier.*

Wasset secreet? hoe wetent dan de Fransche? Iffer yets secreet ghedaen; dat is ter Infantie van de Franschen: die hebben alijt het licht gheschouwt.

Den Ambass^{en}. van dese Staet heeft vry gestaen te spreken, te confereren, en te communiceren met de Spaensche, al hadden se het hondert-mael in een dagh willen doen, in vol of minder getal. Dat en is noch haer by Instructie, noch haer Meesters by alliance verboden geweest: De Fransche hebben oock also veel en meerder gepractiseert.

De Fransche hebben merckelijck veel secrete Communicationen gehouden met haer, soo Vyanden als Gheallieerde, tot praëjuditie van onsen Staet, ende om 't Oorlogh immortel te maecken, immers soo langh tot dat *verum summa aen haer soude komen*. Dat sal notoirljck blijcken, ende blijktt alreede; daer ter contrarie van 't Wijve-klap in dit Fransch gheschrift niets tot bewijs by ggebracht wert; ende somtijds met een *it y a apparence* werdt ghepasseert.

Alle oprechte Liefhebers, hebben al over langh geoordeelt, dattet seer onmogelijck was een generale Vrede te maken: *ne Iupiter quidem omnibus placet*. Hoe ist mogelijck dat yeder een (bysonder die onverschadelijck is) sijn volle satisfactie soude kunnen krijghen?

Vranckrijck heeft dat alsoo gedreven om een pretext tot een eeuwige Oorlogh te hebben. Als men eens resolutie neemt om Vrede te maken. Ja, een *vaste ende eerlijcke Vrede*: soo moet men daer by terstont praësupponeren de meeninge te zijn, dat men niet moet eyschen als wat *eerlijck* is, ende tot die *vasticheyt* streckt.

Eerlijck kan niet zijn een eysch, die niet *redelijck* is. Op wat reden eyscht men het *Overquartier*? om de Provincie daer mede te Consolidieren: met de selve reden sullen die van Brabant eyschen *Bergen-op-Zoom, Breda, Geertruydenbergh, Heusden, den Bosch, Grave, Maastricht.* Die van Vlaenderen, *Sluys, Hulst, Sas, Tsendijcke, Axela, Aerdenborgh, &c.*

Item,

[29.]

Item, *Greveling, Duynkercken, Borborgh, Mardijcke, &c.* Seghje, *onse wapenen prevaleeren*; dat's een ander: dat is, *Ratio ultima Gallorum*. *Wilme Wapenen* allegeeren; soo moet men niet van Vrede sprecken, gheen *Keden* allegeeren.

De *Lymens* behoort oock aen Gelderland. De Heeren Staten van die Provintie, hebben't met Pant-penningen met al, vereert aen Sijn Hr. waerom consoliderense dat niet? sy souden sonder groot geweld kunnen krijghen. Maer men latet aen den Vorsten van Cleef: waerom? *amore pacis*. Veel meer behoort men dan, *amore pacis*, te laten het *Overquartier*; twelck men soo licht niet soude kunnen met geweld krijghen: bysonder alsoo men in't eerst noyt last ghegeven heeft om het te cyschen, daer na niet tot breeckens toe, maer het te laten gliffieren.

Macilenta transactio melior est quam pinguis victoria. Om Vredens wille moet men veel toe geven. Bysonder daer men siet dat de Fransche Teuterquaden sulcke ende andere dinghen op de baen brengen om ons niet alleen van de uytwendighe Vrede te frustreeren, maer oock om inwendigh tusschen de Provintien, divisie, twist, ende tweedracht te stoocken.

Wanneer nu onse Regeeringh, of der selver Gecommitteerde, alles by-brengen wat tot bevorderingh der heylsame, lieve, ende langhgewenschte Vrede, ende tot voor-kominge van twist ende tweedracht sal dienen; sulcx interpreteren de Fransche, *dattet streckt om te separeren onsen Staet van Vranckrijck*: recht, als of onsen Staet alreede geen *liberum votum* hadde, in alles dependeerde van de Fransche, van haer onversadelijckheyt, van haer, ja aller harer Gheallieerden onbepaelde ende onghelimeerde Interesten.

Ende om het vyer van oneenigheyt te meer op te blasen; soo werpen sy de meeste schuldt op twee; daer mede sy d'andere, onder pretext van Lof, brandtmercken van negligentie, of wan-devoir, &c. zijnde nochtans het contrarie waerachtigh, hebbende alle te samen soo veel yeders ghesontheyt, of presentie heeft toe-ghelaten, eendrachtelijck met alle vyer, ende getrouwigheyt ghearbeydt soo voor Vranckrijck, als voor onsen Staet, ende d'andere so wel als de twee geteeckent. Een alleen noch niet hebbende geteekent (die nochtans verklaert rondelijck, dat hy de teekening van de andere niet en taxeert) is een klaer teecken, dat de Fransche hebben gefocht tusschen de selve,

divisie te maken. Ende moet geprefumeert werden, also veel wijsheyt, voorfichtigheyt, Eer, ende conscientie te zijn by seven, als by een.

Bysonder alsoo het doen van de seven, deur de Heeren Staten van Hollant (van de welcke om haer nu by de tachtich-jarige genereusheyt, trouwe, ende voorfichtigheyt, gheen oock d'allerminste quade gedachten, ick laet staen suspicien, konnen vallen) is volkomentlijck niet alleen gheapprobeert, maer oock ghejustificeert.

'tIs oock te noteeren, dat d'andere Heeren, die de Memorie (quansuys) flatterende noemt *gens d'honneur*, in't gunt daer 't sich refereert tot der selver *aven*, tot nadeel van de twee, het wel uytdruckelijck desadvoycēn, ende dat segghen, *pure onwaerbeden* noemen. Anders, ende dat alle de selve Heeren in't generael of in't particulier, souden hebben gedaen yets dat tegen haer last, of tegen dien plicht van ghetrouwe Ambassadeurs was; sal de Memorie, noch niemant inder eeuwigheyt, bewijsen. Ende sullen sy Heeren, 'tselve soo langhe moeten houden voor eene Fransche petulantie, versieringhe, ende kunst, uyt ghevonden alleen tot dien eynde, om de Vrede te beletten, de goede Regeeringh verhaet, ende oneenigheyt onder de Provintien ende Leden van dien te maecken.

Een dingh moet hier noch worden geseyt: dat is, dat de Fransche Ministers, haer Konings macht als een *Roede ende Comeet* beginnen te laten swaeyen over onsen Staet: Daer toe dient oock dat men tot Nantes, Rouā, Bordeaux, ende elders, de Hollantsche Kooplieden begint qualijck te tracteeren: ende als men komt klagen, dat alsdan men tot antwoordt gheeft; dat onsen Staet *fulcx meriteert*, om dat wy aen *Vranckrijck* geen contentement doen, aengaende de *garantie*. Willende seggen: *Willen wy goede kinderen zyn, gehoorsamen alles vvat Koningh Mazarin op ons begeert, so sal men onse Kooplieden laten in vredigh gebruyck van haer recht ende gerechticheyt. Maer soo vvy stout vvorden, ende ongehoorsaem; dat is, de vvilde, vvoeeste, onbepaalde, ende oneyndlijcke Interesten van Vranckrijck niet beloven, met lijf ende ziele (ick segge niet sonder reden, ziele; want iffet niet abominabel dat wy, sonder eenige discretie, blindelingh ons verbinden tot bloedt-vergieten, sonder te weten, ofter recht of onrecht, eerlijck of oneerlijck, goet of quaedt, Goddelijck of ongoddelijck is?) te garandeeren ende vvt te voeren.* Siet, soo sal de Fransman onse Kooplieden plaghen. *Vvat meer?* Hy

werft

[31.]

werft ende equippeert stercker als oyt ; ende na alle apparentie, hy sal (hy dissimuleert oock niet) Vlaenderen attacqueren, oock wegh nemen. *vvat meer?* Hy sal Beyeren van den Keyser, den Keyser van den Spaignaert separeren: in Duytschlandt voorts doen wat hy wil. *vvat meer?* Hy sal de Sweden tegen ons ophitsen; de Revieren, Rhijn, Weser, ende Elve, doen bemachtigen ; de Steden aldaer, ende op onse Frontieren eerst impatroneren, daer na onse open-liggende Landen ende plaetsen tusschen Rhijn ende Eems infestieren, bederven ende in nemen. *vvat meer?* Vlaenderen, dat is, alle onse buyten-wercken inhebbende, ende aen en in onse Wallen leggende, sal hy van de West; de Sweden, Hessische, ende Turenische, van de Oost-zy ons aggresseren. 'tIs waer; dese roede ende dreyghementen hebben se alreede in de handt, ende in de mondt: alle haer discoursen, alle advisen, alle omstandigheden, geven't te kennen. Dese dingen; O vrome Nederlanders! zijn of te vreesen, of niet te vreesen.

Vreest ghy de selve; soo heb ick mijn Proces gewonnen: want-je bekent, dat vrienden kunnen vyanden worden, ende daer toe dient dit gheheele Discours.

Vreest ghy't niet? waerom retardeer-je de Vrede te sluyten? waerom maeck-je gheen eynde van al dat bloedt-vergieten, ende Landt-bederven? waerom bind-je u aen een stroo?

Vrees-je, en geloof-je dat u vrienden, uwe vyanden kunnen werden? soo moet-je nootsakelijck daer in *versen*; dat de selve vrienden, noch de *vville* noch de *macht* krijgen om u quaedt te doen. Met een resoluty utvoeren van de gheadjusteerde Vrede, sulje daer in overvloedich *versen*. Wil Vrankrijck, wil Sweden mede; 'tis wel, willense niet? willense eerst rondtom ende aen onse Thuyn zijn? willense ons aen de Beyer-Furst, (aen de welcke de Sweden nu de Chur-Furstelijcke Titel geven; twelck sy noyt te voor hebben gedaen) aen Portugael, ende andere nieuwe ende gemaecte Vrienden, behalven alle andere oude, oock vast binden? soo moeten wy geen Staet maecken van noch in veel Jaren te sullen komen tot den lieven, ghewenschten Vrede. Want dat zijn rechte prætexten die de Fransche ende Sweden soecken, om d'Oorlogh te perpetueren, om alle onse kleyne, ende daerom vertrouwelijcke goede Na-buyren, in te slicken, ons rondtom te besluynen, *Sam spe nos devorarunt*, onse florissante Staet, welvaert. ende

[32.]

divi
 voor ende Commerciën zijn 't Gulden Vlies datse soecken, ende alreede
 I by secrete partage hebben uytghedeelt.

Ho hoe kan men dan qualijk nemen dat de Spaensche rondeljk ver-
 hey klaren, haer verblijf tot Munster nu langer onnut te zijn; als hebbende
 ged soo overvloedigh aen de Fransman ghepresenteert, ja, meer als desen
 niet Staet self soude konnen goet vinden; ende als siende, dat wy de Fran-
 't sche, ende alle haer bekende ende onbekende Geallieerden Interessen
 suys ende Satisfactien eerst willen af-wachten: dat is, dat wy Vranckrijk
 tot ende Sweden te ghevalle ende te dienste willen in Oorlogh blijven.

des Is dat de meeningh? (want men kan 't met handen tasten, dat de
 end Franse ende Sweden gheen Vrede begeeren) soo ist enckel d'waef-
 heb heyt voor de Spaenschelangher te *Munster* te blijven: ghelijcke uyt-
 trou druckelijck schrijven van den 12 Martij. Maer, is onse meeninge op-
 wig recht tot den Vrede; willen wy oock van de oerchte meeninge der
 hou Spaensche, van 't waerachtigh gepasseerde tot *Munster*, van 't gunt in
 ghe de geheele goede sake, ende alle redelijcke satisfactie, noch ontbreect,
 Reg naeckt, ende sinceerlijk onderrecht ende gecontenteert zijn? laet wy
 den de Spaensche, of een der selver, hooren. Wien konnen wy 't beter be-
 E trouwen als ons self? Is de Vrede (thooghste goet op aerden, *Pax*
 Mini *optima rerum quas homini novisse datum est*) nu soo horribel, dat men
 laten daer af niet mach hooren sprecken? ?

Nant Moet men van andere lijden met allerhande injurieuse, smadelijc-
 begin ke, schimpige, bittere, affronteuse infamatien om d'oorengcsmeten,
 men tot slaven ghemaect, aen hare onversadelijcke ambitie ende gierig-
 aen V heyt op-gheoffert, ende tot eeuwighe bloet ende goet-stortinghe
 segge verbonden te worden? Ende men soude niet mogen dese Liedē hoo-
 Maza ren met respect ende beleeftheyt aenbieden de rechtveerdigheyt ende
 van h *Justificatie van onsen oorlogh, onse gherechtighe liberteyt, de vast-stellinge*
 gehoor van onse eere, reputatie, ende aensien by al de vveerelt; ende met een
 tereste woordt, *onsen Staet te stellen op den Koninghlijcken Throon van ghe-*
 sonde lucksalicheyt, daer om vuy by de tachtich Iaren hebben soo vyerich
 discre ghebeden, ende soo bloedich ghevochten; ende die ons by onse
 weter gheveynsde Vrienden vverdt belet ende misgunz.

Godd
 Siet, t

F I N I S.

soecken, ende de

enche rondlijcke

te zijn; als hebbe

ert, ja, meer als de

ende, dat wy de E

allieerden Interes

dat wy Vranckrij

Oorlogh blijven

anden taffen, dat

oo ist enckel d waer

ven; ghelijcke wy

onse meeninge op

chte meeninge de

ster, van i gunt n

e, noch ontbreect

teert zijn? laet wy

en wy t beter be

op aerden, Pax

horribel, dat men

jurieuse, smadelijc

m d'oorengelmeten

ambitie ende gierig

ende goet-stortingh

ogen dese Lieden hoo

rechtveerdigheyc end

berteyt, de vast-stek

veerele; ende met ee

ijcken Throon van gh

en hebben soo vyerm

ende die ons by onse

nae misgunt.

5.

